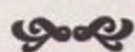

בינה ודעת

הלכות
מחללי שבת בזמנינו

בינה ודעת

הלכות מחללי שבת בזמנינו
בירור גדרי תינוק שנשבה

הלכה והנהגה לבעלי תשובה

חובר בסייעתא דשמיא על ידי
מנחם אדלר

ירושלים תוכב"א ה'תשמ"ח
שנת השמיטה

תוכן הענינים

הקדמה

עמוד א

מבוא - דינם של חילונים בזמנינו

עמוד ז

גדרי מומר ומחלל שבת בפרהסיא

כפירה ח / תורה שבעל פה ט / מומר לתיאבון יא / עובד עבודה זרה יג / מחלל שבת יג /
 חומרת חילול שבת טז / גדר מחלל שבת בפרהסיא יז / כפירה וחילול שבת כג / דיני תנוק
 שנשבה כד / אחיך במצוות, גמילות חסד כו / הגדרת חילונים בזמן הזה כח / דינם של חילונים
 בזמן הזה למעשה כט / חיוב חסד כלפיהם לב / ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא לג / דרכי
 שלום ומידות טובות לד /

פרק א - תפילה וברכות

עמוד מא

צירוף למנין ולדבר שבקדושה מא / דעת המקילים מב / הנהגה למעשה מד / שליח ציבור מה
 / ברכות ועניית אמן מו / במקום איבה ומחלוקת מז / לצאת ידי חובה מז / מחלל שבת ומאמין
 בה' מח / עליה לתורה מח / דעת המקילים מט / כופר נא / בעל קורא נא / מחלל שבת בזמן
 הזה נא / חילול הכהונה נב / ברכת כהנים נג / ערל נד / שאר עבירות נד / חזר בתשובה נד /
 עבודה בבית המקדש נה / כיבודים בבית הכנסת נו / בר מצוה בשבת נו / תרומות לבית הכנסת
 נז / לימוד ברכות ס /

פרק שני - קיום מצוות

עמוד סא

מחשבת לשמה סא / קיום מצוות ע"י כופר סב / מחלל שבת ומאמין בה' סד / שכר מצוות
 הנעשות ע"י רשע סד / שכר על המצוות סה / קדושת מצוות הנעשות ע"י רשע סו תפילין עבור
 חילוני סח / מעשר כספים עבור סמינר לקירוב סח /

פרק שלישי - לימוד תורה

עמוד סט

ברכות התורה סט / גוף נקי ע / תלמיד שאינו הגון עא / טעם הדבר עב / הלומד ואינו מקיים
 עג / המלמד תלמיד שאינו הגון עד / המתקרב לתורה ומצוות עד / לימוד תורה לגוי עה /
 מכירת ספרי קודש עו / הלכות והסברים שאינם נכונים עו / לימוד בראש מגולה עז / ללמוד
 מאפיקורס עח / ללמוד מספרי אפיקורס פ / לימוד מספרי החכמות פא / קריאה בספרים
 אסורים פג / החזקתם בביתו פג /

פרק יט הכשלה באיסור

לפני עיור

א. אסור מן התורה להכשיל את חבירו באיסור, שנאמר "ולפני עור לא תתן מכשול", ולכן אסור להביא לפניו דבר איסור^א. כגון, למכור לו מאכל אסור, או להושיט לו יין [ועל ידי נגיעתו נעשה 'סתם יינם']^ב, או למכור לאשה בגד שאינו צנוע^ג. וראה בהערה אופנים נוספים^ד, ולקמן סעיף יח לענין להשכיר לו בית. כמו כן, אסור מן התורה לתת לו עזרה או עצה לחטוא^ה.

וראה פרק יד סעיפים כא-כב בענין הכשלת אביו באיסור.

ב. המכשיל את חבירו באיסור דרבנן יש אומרים שעובר באיסור דאורייתא^ו.

שלא תלבש בגד נוסף].

ד. ראה עור, לענין מכירת בגד שיש בו ספק שעטנו, למי שלא יבדוק, אמרי יושר ח"ב קטו, אג"מ יו"ד עב. מכירת לחם ואינו נוטל ידיו, מחנה חיים ח"א מז. מכירת כלי ולא יטבילו, מנחת שלמה ח"א לד. הזמנת נהג במוצ"ש, או ביום חול לפני שהתפלל [דאסור לעשות חפציו לפני התפלה], הליכות שלמה פ"ב סעיף י. וע' ח"ס יו"ד שלח, אין לקרוא לרופא כהן לקבוע מותו, משום לפני"ע.

ה. כן מבואר מלשון הרמב"ם בסהמ"צ, וראה בהע' יט. וע' רמב"ן בראשית (ג, יג) חוה נענשה על אכילתה ועל עצתה כאשר נענש הנחש וכו' והנה מכאן נוכל ללמוד על עונש למחטיאי אדם בדבר, כאשר לימדונו חז"ל בפסוק לפני עור. וראה בהע' כו בשם המאירי.

ו. וטעם הדבר, דלא גרע ממכשיל חבירו בעצה שאינה הוגנת, וכ"מ בתוס' בע"ז כב. (ד"ה תיפוק). וע"ע תורת חסד או"ח ה, חמדת שלמה עמ"ס יבמות (מז:). אמרי בינה ח"א בסוה"ס סי' ב, בית יצחק או"ח סה, עין יצחק אה"ע ח"א סי' סז ענף ג ואילן. אחיעזר ח"ג כו סק"ד, סה סק"ט, קובץ הערות עה סק"ב. וע' ישורון יח במש"כ הגר"ח ברלין אות ה. [יש לדון בכל זה עפ"ד האחרונים בענין עוסק במצוה דרבנן אם פטור ממצוה דאורייתא, ע' קוב"ש ח"ב סי' כח, קוה"ע סי' מח אות יא].

א. ראה בס' המצוות ל"ת קצט "מי שיעזור על עבירה או יסבב אותה, כי הוא יביא את האיש ההוא לעון ובעזרתו הכשילו וכו' ויעזרהו להשלים עבירתו או יכין לו סיבת העבירה".

ב. אמנם דעת החלקת יעקב [מהדו"ח] יו"ד סי' מט דמותר למכור לו יין וכן להושיט לחתן יין בחופה. וראה בפרק יג הע' מה, דלענין יין קיל טפי משאר איסורים.

ג. כ"כ בשו"ת פאת שדך יו"ד קנא. והעיר הג"ד אביגדור נבנצל שליט"א, דלכאור' בזה אינו מכשיל אלא את הרואים. ואילו אותה מכשיל בלפני דלפני, [והוא אסור מדרבנן כמ"ש תוס' בע"ז (יד: ד"ה חצב) וריטב"א שם (ד"ה תנא) וע' שו"ת משיב דבר ח"ב לא-לב. וראה הע' טז]. וראה פכ"א הע' ח, כד בענין השחתת בגדים אלו.

וראה בס' חוט שני דבעל-תשובה לא יתן כסף לבני ביתו לקנות בגדים אלו. וראה בשו"ת תורה לשמה סי' ת' דיעשה בחכמה בכדי למנוע קטטה. [בס' לפני עיור כ' בשם הגרי"ש אלשיך, אם אביו מבקש ממנו לקנות לו עיתון חילוני אינו מחויב לשמוע].

ובשבת הלוי ח"ב סב, מצדד להיתר כיון שאולי תלבש בגד נוסף. וכן עפ"ד כת"ס יו"ד פג, שאינו בשעת העבירה (וראה לקמן הע' ט, מח) ומסיק להחמיר. וע"ע שם ח"ד א דאוטר, ח"ה צד, יחור"ד ח"ג טו. [ואף לצד ההיתר, בשמלת כלה וכד' ברור

הקדמה

חיבור זה מטרתו לבאר את הדינים והחובים השונים ביחס ובהנהגה כלפי יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות, המכונים בזמנינו חילונים.

בגשתי לכתיבת הדברים, עמד לנגד עיני מאמר חז"ל (ב"ב פט:): 'אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר'. מחד צער רב בקרבי על שזקוקים אנו בדורינו ל'שלחן ערוך' בהלכות הנוגעות לאלו שאינם שומרי תורה ומצוות, אשר לפנים בישראל נזקקו לשאלות אלו אחד בעיר ושנים במשפחה, ומאיזך, אשרינו שרוב רובם של השאלות התעוררו ע"י אותם 'בעלי תשובה' יקרים ונפלאים אשר זכינו להם בדורינו, אשר השליכו מאחרי גיוס את הבלי העולם הזה, וקיימו בנפשם מידתו של אברהם אבינו ע"ה "שכל העולם מעבר זה והוא מעבר זה".

הלכות אלו אינם נוגעות רק ל'בעלי תשובה' אשר נתקלים בשאלות אלו יום יום, אלא לכל אחד ואחד, כאשר נפגש עם בני משפחה, שכנים, מכרים, בעלי מלאכה וכדומה שאינם שומרי מצוות ועליו לדעת כיצד לנהוג.

בעומדי בפתח השער נחוץ ביותר להדגיש מספר נקודות, לגבי ההלכות בספר ובעיקר בנוגע להלכות העוסקות בעניני יחס והנהגה כלפי אלו שאינם שומרי מצוות.

א. אין ההלכות האמורות בספר זה בבחינת 'הלכות פסוקות' הנכונות בכל עת ובכל שעה ולכל אחד ואחד, הגם שמקורן נובע מהשולחן ערוך וספרי ההלכה, וזאת, מהטעם הפשוט, אשר בתחילת ההליכה של 'בעלי תשובה' ב'דרכה של תורה' ישנם לעיתים 'הוראות שעה' שאי אפשר לפורטם בכתב. ופעמים יש שינוי בהלכה, כגון בשעת הדחק ומפני דרכי שלום וכדומה, ואין דנים אפשר משאי אפשר, ומחמת כך היו שהתנגדו לפרסום הלכות קבועות לרבים בענינים אלו, כיון שחלקן הגדול הן הוראות לפי מקומם זמנם. וראה מה שכתב בשו"ת זכר יהוסף (או"ח כא): אין ברצוני לדבר ולחתוך הדין בענינים כללים כאלה אשר אין מהראוי לדון יחידי וצריך להיות מתון מאד לקבוע הלכה, ובשו"ת אגרות משה או"ח ח"א לג: "ומה שלא השבתי בזה כי הוא מהדברים שקשה לדבר בזה".

אע"פ כן, ערכתי שולחן, לדעת מה לשאול ולצאת מגדר "שאינו יודע לשאול". ולהפנות את תשומת לב המעיינים להלכות רבות אשר אינן ידועות דיין.

והחכם עיניו בראשו לשאול בעלי הוראה אשר יודעים את מצב התקדמותו בשמירת המצוות ואת יחס בני משפחתו [הורים, אשתו וילדיו], כלפי דרכו כ"חוזר בתשובה" ויקיים בעצמו "עשה לך רב והסתלק מן הספק".